

233008

MAGYAR

TANÜGY.

HAVI FOLYÓIRAT.

SZERKESZTIK

Dr. HEINRICH GUSZTÁV és Dr. KÁRMÁN MÓR.

III. ÉVFOLYAM.

1874.

BUDAPEST.

KIADJA AIGNER LAJOS.

(Váci-utca 18. Nemzeti szálloda.)

III. IRODALOM.

Die Sprachwissenschaft. W. D. Whitney's Vorlesungen über die Principien der Sprachforschung; für das deutsche Publikum bearbeitet und erweitert von Dr. Julius Jolly. München, 1874. 8o. XXIX. és 713. lap, ára 3 tallér 10 gar.

„Az egyetemi tanító okvetlenül feltűnőnek találja, mily ismeretlen dolgok a nyelvtudomány legelemiebb tényei is azon fiatal emberek előtt, kik a gymnasiumot elhagyva az egyetemi tanulmányokra mennek által. A gymnasiumokban ennélfogva tanítók részéről nem is utaltathattak azokra, és bizonyosan nem más okból, mint azért, mivel maguk a gymnasiumi tanítók is, részint azért, „mert az exámen alkalmával nem követelik“, részint pedig annak idejében élvezett kellő utmutatás hiányában, nem fordítottak figyelmet arra, hogy nyelvészettel foglalkozzanak, bármennyire nyujthatna is nekik ilyen előkészítő tanulmány segédkezet az elemi nyelvtan oktatása alkalmával. Vajha — hogy kivánalmamat a lehető legszerényebben formulázzam — legalább minden egyetemen kínálkóznék a tanuló ifjuságnak alkalma oly előadások hallgatására, a minőket a következő könyv tartalmaz.“ Igy zárja be Jolly azon előbeszédét, melyet Whitney a nyelvtudományba bevezető előadásainak német fordításához és átdolgozásához irt; és úgy gondolom, e pár sor eléggé feljogosít arra, hogy ezen jeles munkáról e lapokban is megemlékezzünk, annál is inkább, mert az idézett passzus, ámbar közelebbről csak a németországi tanviszonyokból indul ki, mieinkre is szóról-szóra reá illenék. A ki a kezébe veszi grammatikai tankönyvirodalmunk legtöbb (vagy talán Bartal és Szénássy-Elischer könyveinek kivételével, összes) termékeit, az könnyű szerrel meggyőződhet arról, hogy szerzőiknek bizony nem tartozhatott legelőbb

gondjai közé, beleélni magukat a nyelvtudomány igazságaiba és elveibe, eredményeibe és módszerébe.

Ha gymnasiumi tanáraink fel tudnának emelkedni azon mindenestre nem épen herkulesi munkával elérhető álláspontra, melyről átláthatnák, hogy ezen tudományos igazságok és eredmények a nyelvek anyagának oktató kezelésével összekapcsolandók, akkor nem volna a közélettanodai nyelvoktatás eredménye oly silány, mint a minőnek e hazában mindnyájan fájjaljuk.

Kár azt mondani, (a mit oly sokan mondanak, a kik a copf barátai és kik minden gyökeres haladásban experimentumot látnak), hogy a nyelveknek tudományos tárgyalása „először is nehezíti az oktatást és zavarba ejti a gyereket és ifjút, másodsor pedig oly disciplinát tukmál a tanulóra, mely nem neki való. Hiszen hát amugy is egyre megy, akár hogyan érti a nem épen nyelvésznek készülő ifju a nyelvek fejlődését: csak tudjon olvasni latinul, görögül, ex abrupto, a szótár minél gyérebbe bolygatásával.“

Ezen kettős ellenvetés szószólói két körülményre nem látszanak gondolni. Először arra, hogy épen abban, a mit ők az oktatás nehezítésének neveznek, áll annak valószínűsége könnyebbítése. Egy bizonyító példával erre nézve olvasóink találkozhattak nem rég azon talpra esett cikke egyikében, melyeket Kleinmann („M. T.“ ez évi májusi füzet, 399. l.) feleletképen Vécsey Tamás egy cikkére épen most tesz közzé ezen folyóiratban. Az idéztem helyen ki van mutatva, hogy a görög nyelv oktatásának mily egyszerűsítésével jár az, ha a tanár Homérosból és Herodotusból, egy szóval a ióniai dialectusból indul ki az atticismus ellenében.

Mily kézzelfoghatón mutatja ezt továbbá épen a görög tankönyvirodalom terén Curtius tankönyve, mely nyelvtudományi öntudattal van készítve; ha összehasonlítjuk pl. csak azon kinlódással, melylyel számunkra a görög grammatica elsajátítása járt, midőn a Kühnereféle nyelvtanok nehézkes kategóriái között kellett elég erőködéssel fenntartanunk azon kedvet, melylyel a hellén irodalom tanulmányozásának kulcsához járultunk! Továbbá figyelmen kívül szokott maradni, hogy azon tanuló, aki a nyelvészet egészséges módszere fonalán ismerkedett meg a régi nyelvekkel és irodalmakkal, az többet tanult mint szabályokat s „megtanulandó szókat és fordítandó gyakorlatokat“; mert ha művelt tanára

volt, a nyelvi órák megbecsülhetlen ismeretekkel gazdagítják meg elméjét, csupa oly ismeretekkel, melyeket (mégint ismétlem) a művelt tanár annak a száraz nyelvtanításnak fonalán közvetít vele, csupán csak a nyelvtudományi módszer alkalmazása által.

Sokkal nagyobb feneket kerítettem ezen ismertetésnek, mintsem szokás; de még sokkal nagyobb kellene, ha mindazt el akarná mondani az ember, a mi ily alkalommal elmondani valója akad. De már most kezdjük meg mindjárt azzal, hogy a címben nevezett könyv igen igen jó vezérfonal a nyelvészet módszerére nézve, sokkal jobb mint mindazon kisebb nagyobb munkák, a melyekre eddig utalva voltak közülünk azok, kik ezen fontos tudományak alapigazságait és módszerét nagyjában megismerni akarták. Whitney munkája már 1867-ben jelent meg első kiadásban (angolul), és hogy mily izléssel van dolgozva, hogy milyen szükséges ismereteket tár fel a művelt közönség előtt, arról tanuskodik azon körülmény is, hogy dacára annak, hogy közvetlenül oly realitívus irányu közönséghez fordul, minő az amerikai, első megjelenése óta számos (nem tudom hány) kiadást ért. Jollyt a szaktudósok igen lelkiismeretes kutatónak ismernek azon dolgozatok nyomán, melyek eddig kikerültek tollából; különösen az ígétanból vett némely szintaktikai kérdéseiről (München, 1872) és az indogermán infinitivus történetéről (München, 1873) irt alapos tanulmányai általános elismerésben részesültek; jelenleg, mint könyvkereskedői hirdetés útján tudjuk, egy dolgozata van sajtó alatt e cím alatt: „Schulgrammatik und Sprachwissenschaft,” melynek azok után, mit e sorok bevezetésében mondtunk el, úgy gondolom, jogosult érdekeltséggel nézhetünk eléje. Tetemes szolgálatot tett a nyelvtudományak most is, midőn Whitney munkáját német fordítás és átdolgozás által tágasabb körnek tett hozzáférhetővé, mint a milyen azt az angol eredetiben élvezhette. De igen szép példát adott a fordító egyszersmind azoknak, kik ilyenmű munkák fordításával foglalkoznak. Átdolgozta tudnillik az eredetit azon nyelv szellemében és azon közönség igényeihez mérve, a melynek számára a fordítás készült. Whitney természetesen mint olyan, ki angol ajku publicum előtt tartotta előadásait, azon példákat és nyelvészeti mütéteket, melyekkel az elméletet illusztrálni akarja, az angol nyelvből vette. A fordító, ki a német közönség kezébe akarta adni

a könyvet, mindig saját anyanyelvéből indul ki. Csak így lehet ilyenmü és ily célú munkák fordításából hasznot várni. Mert midőn valaki a nyelvtudomány módszerét és eredményeit akarja közvetíteni a nagyobb közönséggel, nincs kézzel foghatóbb va lami mint az, hogy résztvevő érdeket csak úgy lehet az olvasóban a szóban forgó tudomány iránt költeni, ha saját anyanyelvén mutatja ki mindazt, a minek kimutatása képezi a könyv első rendü célját, annál is inkább, mert legelső feladata az ilyen munkának az általános ismeretek terjesztése mellett kétségen kívül az, hogy azok, kik a munkát elolvasták, művelt emberhez méltóan értsék meg azon processusokat, melyeknek az anyanyelv fejlődése vagy on alávetve és melyek utján keletkezett az. Ezen szempontból kellett volna tehát kiindulni Müller Miksa nyelvtudományi felolvasásai magyar fordítójának is,*) kibem megvannak mind azon feltételek, melyek az ily szellemü átdolgozásra szükségesek. És minthogy éppen megérintettem Müller Miksa könyvének magyar fordítását, legyen szabad kimondanom azon megjegyzésemet is, hogy midőn megpendítették azon hasznos eszmét, hogy a nyelvtudományban tájékoztató egy általános munkát honosítsanak meg közönségünk körében, Whitney könyve sokkal inkább megérdemelte volna a nyelvünkre való átültetést, részint gazdagabb tartalmánál, részint pedig rendszeresebb voltánál fogva. Müller (mint linguista) szereti a szellemdús ötleteket, és nem is kerüli mindig a vad állításokat; előadása némelykor feuilleton-szerű, a mit távolról sem akarunk hibául felróni neki; de valamely új tudományt népszerűsítő tudósnak soha se legyen tisztje az, hogy el nem döntött és tisztába nem hozott feltevések számára éppen behizelgő előadásmódja által captiválja az általa tájékozandó közönséget. Müller továbbá rémitően szereti a kategorizálást; mindennek, minden tüneménynek és nyelvténynek kell hogy meglegyen a maga rubrikája, előtte kevés a problema, mely megoldásra vár. Ismerjük mindnyájan azt a nagy zsákot, melybe minden nyelv belefér, azt a nyelvészeti lelencházat, melyben minden nyelv tárt

*) Itt talán mégis kivihetetlen vagy legalább roppant nehéz dolgot követelt barátunk. Mert Müller könyvének az ő fel fogása szerint átdolgo-sa, nyelvünk egészen más alkatánál fogva, annyit tenne, mint egy egészen új, önálló könyvet írni, melyre Müller nevét minden ok és jog nélkül írta volna a fordító, Szerk.

karokkal fagodtatik, melynek nem jelentkezik apja anyja: a turáni osztályt. Ezt Müller alkotta azon sanguinismussal, mely osztályzásait és módszerét jellemzi, és nagy érdeme Hunfalvy Pálnak, hogy miután már 1865—6-ban Müllernek éppen világba lépő előadásait egy pár velős akadémiai értekezésben méltatta, tavaly ugyancsak az akadémiában (a dravid nyelvekről szóló értekezés alkalmából) Müller turáni osztályát kellő határai közé visszaszorította.

Whitney távolról sem oly vérmes, mint Müller. Van benne elég hideg vér arra nézve, hogy oly kényes problémákkal szemben, minőket az éppen serdülő nyelvtudomány tár fel lépten nyomon, ne tagadja azok kérdéses voltát. Ezen skeptikus természete, midőn egyrésről megóvja őt attól, hogy az üres légből kapkodja mindennek megfejtését, hogy hallja, „miképen nő a fű“, másrésről lelkiismeretesen fejteti ki vele az olvasó előtt, hogy miké tudomány legközelebbi feladatai. Azonban ezen, némelykor a túlzásig vitt óvakodása, néha igen szűkíti látkörét; így például akkor, midőn a nyelv eredetéről szóló cikkében nem emelkedik fel azon lélektani módszerig (mely ezen kérdésekben csakis oly biztos útmutató, mint a történeti methodus), mely Steinthal és Geiger Lázár dolgozataiban oly magas állaspontra emelte a nyelvtudományt a philosophiai tudományok között; hanem megmarad azon primitiv megfejtés mellett, mely Herder és Fichte idejében még megjárta, de Humboldt Vilmos és Steinthal mély speculatiója után nem mondható kielégítőnek.

Whitney éppen körülvonalozott karakteréből következik, hogy oly munkában, melyet nem sokára a tőle oly sok tekintetben különböző Müller hason célu könyvének európai diadalmenete után bocsátott közre, sokszor koccanjon össze szellemdús, de merész ötletekben gyönyörködő elődével. És mondhatni, hogy ez minden esetben megtörténik azon pontoknál, melyek köré Müller frappans találékonyságának elméleti gyümölcsseit csoportosítja.

Csak egy pár ily vitapontról akarok itten röviden megemlékezni. Müller, midőn a nyelvtudománynak ki akarja jelölni azt a helyét, melyet a tudományok sorában elfoglal, azt a természet tudományok sorába teszi. Indokolását mindenki elolvashatja már most magyar nyelven is. Természetes hogy ily tág értelemben

mindennemű ismeret, mely a természetben nyilvánuló dolgokkal foglalkozik (már persze supranaturalistikus theologia nem, meg a hégeli metaphysica sem) természettudománynak volna nevezhető, és nem csoda, hogy a „Figyelő“ egy munkatársa a „történelemről“ is azt bizonyította, hogy természettudomány. Müller egy pár tetszetős analogiával meghódította a közönséget ezen nézete mellé, úgy hogy egy tudósunk M. nyomán a nyelvészetről pár évvel ezelőtt a természettudományi társulat előtt tarthatott már felolvasást. Whitney a nyelvtudomány ilyféle elhelyezése ellen igen behatóan protestál (68—79. lap); a nyelvről váltig azt mondja, hogy nem természeti alakulás, hanem emberi intézmény, melyet a társadalmi szükségletből teremtettek az emberek; a nyelvtudományt pedig a történeti vagyis (mint ő nem épen találóan mondja) szellemtudományok közé sorozza. Nem terjeszkedhetünk bőven Whitney bizonyítgatásaiba és bölcsekedésébe, mely mint mindenütt, hol a szerző philosophiai deductiókba bocsátkozik, úgy itten sem elégti ki azokat, kik a német nyelvbölcseleti és lélektani kutatásokkal foglalkoztak, mely utóbbiak különben épen oly erősen, de több philosophiai alapossággal léptek síkra Müller ellen. A szerzőnek, mint már reá mutattunk, nem erős oldala a philosophálás; elemében ott találjuk, hol következtetéseit a nyelv tényekből történeti módszer útján vonja le. Érdekes lesz, ha W. álláspontjának jellemzésére ide iktatunk egy pár sort, melyekben a szerző azon okokról nyilatkozik, hogy miért törekednek némelyek a nyelvtudományból minden áron természettudományi disciplinát csinálni: (73. l.) „A philosophia és a tudományos kutatás mostani képviselői között általában létezik egy irány, mely minden tudományban csupán csak az anyagi elemet akarja előtérbe léptetni és a természeti dolgok s a szellem tüneményei között való válasz falakat lerombolni törekszik, midőn az emberi akarat szabadságát tagadja és az emberi nem sorsának egész történetét csupán az anyagi jelenségek egy sorának akarja tekinteni, oly jelenségeknek, melyek felismerhető természetes okokból eredtek, melyeket, a menyire a multra vonatkoznak, meg lehet magyarázni, a jövőre nézve pedig előre meghatározhatják mindazok, kik ezen természeti okokkal tökéletesen megbarátkoztak és megtanulták felismerni azt, hogy a természeti erők az

emberi nemem mint valami zenészeti instrumentumon játszanak.“ (78. lap.)

„Mindig inkább és inkább jut érvényre azok között, kik a természettudományokkal foglalkoznak, azon irányzat, hogy a „tudomány“ díszneve csakis azon ismeretkörökre alkalmazható, melyek az anyagi teremtés változhatlan törvényeire vonatkoznak, hogy ellenben azon körökre nézve, melyekben túlnyomólag csakis az ember ingadozó és szeszélyes akarata működő mint indító erő, tudományos eljárás és tudományos eredmények elérése egyáltalában véve lehetetlen.“

Látjuk, hogy Whitney nem tartozik azon iskolához, melyet a történetben Buckle vezetett a győzelemre, sőt hogy az ellenfél soraiban az ultrák között foglal helyet. Mert a történelem és bölcsészet idealistái, midőn az emberi individualitást nem zárják ki azon tényezők sorából, melyek társadalmi és történelmi állapotokat létesítenek, alig fognak még szólani „az individuum szeszélyének túlnyomó befolyásáról“ a történelemben. Innen van aztán, hogy Whitney az egyén alakító szerepét a nyelv keletkezésében és fejlődésében is a túlságig viszi, olyképp, hogy ezen részemódszerének nem igen alkalmas arra, hogy a nyelvészet kérdéseinek megoldásában a történelmi iránynak hitelt szerezzen. *) De magát ezen történelmi módszert is túlozza némelykor a szerző és éppen akkor odajut, hogy eredményeit valami roszul alkalmazott geológiai módszernek tulajdoníthatnók, ha W. nem protestálna oly erélyesen a természettudományi módszer ellen. Így példának okául egy részletes pontban, melyre nézve egyéb nyelvtudósoktól eltér. Különösen Renan volt az, ki egy minden tekintetben bámulatos, ámbar többnyire mellőzött munkájában („A nyelv eredetéről“) philosophice bebizonyította, hogy az, mit rendszeren gyöknek nevezünk, nem bir mindig reális léttel, hanem csupán csak tudományos abstractió. Legfeljebb a még maig is egyszótagu, és az agglutináló nyelvek gyökei tekintethetnek a szóanyag önálló atomjainak. De a flectáló nyelvekben csak a szó az, mely a jelenségek világába lépett; ott a gyök soha sem birt léttel. Valamint úgymond Renan, az

*) Különben Müllernek sem jutott soha sem eszébe, tényleges deductióban a történelmi módszert mellőzni. Az, mit ő természettudományi módszernek nevez, nem egyéb, mint a történelmi eljárásnak egy metaphoricus elnevezése.

anatom az ember testét szétboncolván, szétbontja azt elemeire, elválasztja a velőt a fő egyéb alkatrészeitől, de nem állítja soha, hogy valamikor a természetben étellel bíró velő, mely csak az összes organismussal összefüggésben él, önállóan létezhetnék: úgy ezen nyelvekben is csak a szó az, a mely él; a gyököt a nyelv anatómjai mutatják ki, vonják le az összes élő organismusból. Úgy gondolom, hogy ezen elmélet helyességét a sémi nyelvekben lehet legjobban észlelni. Tudva van, hogy a sémi nyelvek physiologikus alkatában az, a mit Ewald oly helyesen in fixió-nak nevez, tényezi a gyököknek értelmi módosulásait. A gyök testébe járulnak egyes vocalis és consonans elemek, melyek ugyanazon functiót vizsik végbe, a mi egyébütt a képzőknek jut. Gyöknek megmarad oly mássalhangzói csontváz, hogy ember legyen, ki kiejthetné anélkül, hogy bele ne ficamodjék nyelve. Már hogyan birhatott volna valamikor ilyen gyök szerves étellel, realitással? Gyök például az arabs nyelvben drb=verni, melyből daraba=vert, jadribu=ver, duriba=megveretett, jadrabu=megveretik, dârib=verő, madrâb=a kit megvernek stb, származik; gyök mek, mely aszerint hogy melik vagy melek vagy mâlik stb.-nekejtem, annyi: hogy király vagy a ngyal vagy birtokos stb; gyökök ksl, vagy srm stb. Tessék ezeknek életet tulajdonítani vocalis közbejötte nélkül, de a mint ott van a vocalis, már készen van a szó. Whitney mindazon elemeket, melyeket nyelvbontolás után eredményezek, történetileg étellel ruház fel (364. lap), és az elemek egybekerülését mindenütt szorosán történeti egymásutánnak tulajdonit, a mit ily általánosságban nem lehet állítanunk. Nagy különbség van a reális és a tudományosan levont elem között és valamint nem minden vegytani elem bir a természetben önálló, bizonyos vegyületektől elválasztható étellel, úgy a nyelvben sem birt minden elem realitással. Alig beszélt az összes emberiség valamikor gyököket, mint a chinézer.

Müllerrel szemben W. többek között még egy kérdésre nézve foglal ellenséges álláspontot, és ezzel bezárom a vitás pontok sorát; ez a dialectusok keletkezésének magyarázata. Müller szerint a dialectikusok változatdus élete megelőzte az egységes nemzeti nyelv kifejlődését, valamint a családok, törzsek előbb vannak mint a nemzet. Látjuk, hogy M. ezen analogia felho-

zásában hallgatag azt látszik feltenni, hogy a nyelv valószínű eredete csak a családi élet legelső keletkezésével veszi kezdetét, és e tekintetben összhangzásban van a legújabb ethnographia által bizonyossá tett azon tétellel, hogy az emberi nem létének igen hosszú idejét, az úgynevezett faji korszakot, mely megelőzte a család kifejlésének kezdetét, minden nyelv nélkül tölté be (L. cikkemet „M. T.“ 1873, 365. l.) W. ellenben a nyelv keletkezését az emberi nem fellépésének legelső kezdetével egykorusítja. „Ha igaz az“ — úgymond (265. l.) — hogy egy messze elterjedt népesség mindig az elterjedés egy központjából indult ki; ha valamely nép ős történetére nézve mindig egy pontig eljutunk, hol a családok egy kis számával és végre egy szülő-párral találkozunk, melyből az elterjedés kiindult, mely természetes nemzés által adott keletkezést a családoknak és törzseknek: úgy ebből mind az analogia, mind a történelmi szükségesség folytán következik, hogy a dialectusok keletkezésére nézve a helyes felfogás az, hogy azok kifejlődése és kiválása a törzsek kiterjedésével függ össze“ (és hogy ezen dialectusok csak válfajai azon nyelvnek, melyeket az első szülőpár beszélt).

Ezen vitapontokból kitűnik, mily óvatos skepsissel viseltetik W. mindazon tételek iránt, melyek megfejtése nem sikerül csupán csak a positiv nyelvanyag elemzésének fonalán. Igaz, hogy W. munkájának igen sokat árt az, hogy quasi passive viseltetik mindazon igazságok és hypothesisok iránt, melyeket legújabb időben a Darwin tanainak alapján kifejlődött ethnographia és őstörténet hozott be mintegy illesztőül azon tudományok terére, melyek az emberi nem szellemi tehetségeinek legrégebb történetével foglalkoznak. A genialis Geiger Lázár legjobban mutatta meg, hogy mily nagy szolgálatot tesznek ezen tételek a nyelvészeknek, a nélkül, hogy a nyelvészetet természet tudománynak nevezné. De bátran mondhatni, hogy ez W. könyvének egyetlen hibája (természetesen nem tekintve egyes, például felhozott nyelvadatokat vagy etymológiákat, melyekre nézve eltérők lehetnek és tényleg is eltérők a nézetek). Müllerrel összehasonlítva mindenben jobban felel meg azon feladatnak, melyet mindkét szerző tartott szem előtt, annál is inkább, mert, mint a szerző előbeszédében mondja, azért írta művét, hogy tankönyvül szolgáljon.

Mint hogy a nyelvtudomány tételeit leginkább lehet

szemlélhetőkké tenni azon nyelveken, melyek minden nyelvek között a leggazdagabban fejlődtek ki, azért a szerző is leginkább az indogermán nyelvekre van tekintettel. De azért el nem hanyagolja az egyéb osztályokba tartozókat sem. A kilencedik felolvasás és részben a tizedik is (419—546 lap) igen nagy izléssel és avatottsággal hozza fel az anária nyelvekről mindazt, a mit az általános nyelvtudomány körül tájékozódni akarónak mindjárt kezdettől fogva azokról tudnia kell. A német fordító, mint már fent is kiemeltük, megtett mindent, a mit egy tudós és lelkiismeretes átdolgozótól elvárhatni. Nemcsak hogy a német közönség igényeihez képest dolgozta át az angol eredetit, hanem az 1867 óta a sok kiadás dacára amerikai módra meg nem változtatott szöveget (a szerző beleegyezésével) a tudománynak azóta történt haladásaihoz alkalmazta. Kár, hogy nem lehet mindenütt megkülönböztetni, hogy mit mond Whitney és mit Jolly? De végre is fődolog, hogy helyes legyen, a mit mondanak! Talán elférne még egy magyarított Whitney a Müller fordított felolvasásai mellett? Minden esetre igen melegen ajánljuk e könyvet közönségünknek, különösen pedig az akár mily nyelvészeittel foglalkozó egyetemi ifjúságnak, és főleg a a tanári pályára készülőknek figyelmébe.

DR. GOLDZISHER IGNÁC.

Etymologisches Wörterbuch der lateinischen Sprache.
von Alois Vaniček. Leipzig, 1874. 256. l. Ára 1 tallér
18 garas.

A szorgalmas szerző, kinek latin nyelvtanát csak a minap bírálat alá vettem, („M. T.“ III. 1874. 1. füzet, 73—78. l.) már ismét egy új könyvvel lépett a tudományos közönség elé, melynek célja, hogy egyrészt a philologia tanárainak kalauzúl szolgáljon az etymologia terén és az általánosan elterjedett vad etymologizálásnak az iskolában határt szabjon, másrészt pedig az érettebb ifjúságnak és mindazoknak, kik a latin nyelvvel foglalkoznak, a latin nyelv kincsének elsajátítását megkönnyítse, mivel minden kétségen kívül áll, hogy a gyöknek és a tőnek felismerésével és emlékezetben megtartásával, minden ehhez tartozó szócsalád könnyen megismerhető és hiven megtartható.